

Att tyda sin omvärld

EN STUDIE I NYHETSVÄRDERING OCH SVENSKA RELATIONER MED
UTVECKLINGSLÄNDER

av

Gustav Rey Petersson

Rasmus Cederfeldt

Handledare: Tomas Andersson Odén

JMG - HT 2015

Abstract

The purpose of this study is to investigate whether Swedish foreign aid and diplomatic policies has any effect on the selection of foreign news in Swedish news media. We set out to study news concerning countries that experienced a change in their relation to the former Swedish government, which was in rule between 2006 and 2014. The countries we chose for this was Nicaragua, Laos and Senegal, where the Swedish embassies were closed in this period. For Nicaragua and Laos the aid was also reduced. Further, Bolivia, Cambodia and Mali were chosen since the Swedish government opened embassies there, as well as strengthening existing aid programs.

Our theoretical points of departure have mainly been a set of different studies on news values; the science of what events becomes news. We have included both the broader theories concerning foreign journalism in general and more specifically those concerning the relationship between foreign journalism and foreign policies.

We had two research questions:

Has there been any change in the amount of news material from reaching us from these countries since the changes in Swedish representation took place?

Has there been any change in the kind of information that reaches us from these countries?

Our study was conducted as a quantitative content analysis in which we have studied the amount and nature of news material from our countries of choice in Swedish news media, before and after the changes in Swedish relations towards these countries took place.

The results of the study shows that changes in Swedish relations did not seem to affect the presence of those countries in Swedish news media, nor how they were represented in the major Swedish newspapers. No clear patterns were found except that of the general decrease of news from the countries we chose for our study. Our conclusion was that any further studies on this subject would need to encompass a much greater amount of material and a greater knowledge of the editorial circumstances of each news media-object.

Keywords: bistånd, utrikesrepresentation, nyhetsvärdering, svensk media, utrikesjournalistik, utvecklingsländer, avvecklingsländer, satsningsländer

1. Inledning	5
1.1 Förord.....	5
1.2 Bakgrund	6
1.3 Utrikesjournalistik över tid.....	7
1.4 Presentation av länder.....	8
1.5 Presentation av Tidningar.....	11
2. Tidigare forskning.....	13
3. Teori.....	13
3.1 Media och biståndet.....	13
3.2 Nyhetskriterier för utrikesjournalistiken.....	15
4. Syfte och frågeställning.....	17
4.1 Syfte.....	17
4.2 Forskningsfrågor och hypoteser.....	18
5. Metod.....	18
5.1 Val av metod.....	18
5.2 Urval länder.....	19
5.3 Urval medier.....	20
5.4 Validitet och operationalisering.....	20
5.5 Första forskningsfrågan.....	20
5.6 Andra forskningsfrågan.....	21
6. Resultat.....	23
6.1 Svar på första forskningsfråga.....	23
6.2 Översikt förändring.....	24
6.3 Typ av artikel.....	25
6.4 Källa.....	26
6.5 Snabba och långsamma nyheter.....	27
6.6 Ton.....	28
6.7 Svensk relation.....	29
7. Analys och diskussion.....	30
7.1 Första forskningsfrågan.....	30
7.2 Andra forskningsfrågan.....	31
7.3 Andra faktorer.....	32

7.4 Utrikesjournalistikens nedgång.....	34
7.5 Generaliserbarhet och framtida forskning.....	36
8. Sammanfattning och slutsats.....	37
Referenser.....	39

1. Inledning

1.1 Förord

Vi vill i denna studie titta närmare på hur Sveriges utrikespolitik påverkar vilka nyheter vi får ta del av. Närmare bestämt vill vi undersöka huruvida den svenska statens representation utomlands i form av bistånd och befintlig diplomatisk representation påverkar vilka utvecklingsländer som dyker upp på svenska nyhetssidor. Att frågan alls ställs är långt ifrån självklart. Men den myndighet som hanterar ca en halv procent av Sveriges BNP, 27,5 miljarder kr år 2015, är utöver den rena biståndsverksamheten en viktig länk mellan Sverige och de länder där Sida arbetar. Så viktig att Sverige under den borgerliga regeringens mandatperiod 2006-2010 öppnade ett antal nya ambassader i de länder där Sida stod i begrepp att sätta stora satsningar, medan man under samma period stängde ner ambassader i länder där Sida höll på att fasa ut biståndet. Som nyhetskonsument förväntar man sig kanske att den bild av världen man får genom sin nyhetskanal är någorlunda rättvis i den mån att den ger en jämn representation av länder och folk. Kanske har man insett att det inte förhåller sig så. Kanske har man insett att de geografiskt och kulturellt närliggande länderna i regel tar upp en större del av nyhetsflödet än länder som verkar mera fjärran i våra svenska ögon. Det är en iakttagelse som ofta görs och som i sig är viktig för den som vill kunna tolka sin omvärld. När man insett detta kan man förhålla sig till nyhetsflödet med en parameter som gör det mer förutsägbart; vi förväntar oss att få mer nyheter från västvärlden och har samtidigt i bakhuvudet att det sker på bekostnad av nyheter från andra länder.

Problemet är om Sveriges relationer till omvärlden påverkar medierna och ger nyhetskonsumenten en skev världsbild, utan att denne kan förhålla sig kritiskt till informationen genom att förstå hur det kommer sig att man serveras just dessa nyheter.

Får vi reda på lika mycket om det politiska läget i Nicaragua 2011 som innan, då biståndet var större och Sverige hade en ambassadör i landet? Får vi plötsligt höra mer om vad som händer i Bolivia än förut, nu när SIDA satsar stort på landet? Dessa är våra utgångspunkter när vi undersöker utrikespolitiken och nyhetssidorna.

1.2 Bakgrund

Under en riksdagsdebatt 2009 invände en företrädare för vänsterpartiet mot den dåvarande regeringens beslut att stänga de svenska ambassaderna i Managua (Nicaragua) och Gaborone (Botswana) vilka ansågs vara ”tydliga symboler för Sveriges självständiga röst i världen, som vänsterpartiet vill värna.” (Utrikesutskottets yttrande 2009/10:JU1).

Vår studie syftar alltså till att undersöka om, och i så fall hur, svängningar i svensk utrikespolitik i form av representation och bistånd också påverkar svenska medier. För att detta skall vara möjligt krävs en viss inblick i vad det är i den svenska utrikespolitiken som har förändrats vilket i sin tur kräver en historisk tillbakablick. I korthet kan man säga att Sveriges utrikespolitik länge var starkt präglad av dess uttalade neutralitet, där man öppet kritiserade de båda stormakterna USA och Sovjetunionen, men också av att man ofta tog parti för de fattigare länderna (Bjereld ur Brommesson och Ekengren (red) 2011: S. 46-47).

Denna politik var i huvudsak socialdemokratisk och även om utrikespolitiken ofta präglades av konsensus fanns ändå invändningar bland övriga riksdagspartier (Bjereld ur Brommesson och Ekengren (red) 2011: S. 66-68). En skillnad är att Folkpartiet (nuvarande Liberalerna) och Moderaterna förespråkade en mer västorienterad utrikespolitik, dels av säkerhetsskäl men också därför att de har ansett att Sverige stod västmakterna mycket närmare på flera plan och att man stöder de västerländska idéerna om mänskliga rättigheter och demokrati. Detta avvisades i viss mån av Socialdemokraterna under kalla kriget då de i sin tur menade att detta hade inneburit att man hade gjort avkall på sin neutralitet (Bjereld ur Brommesson och Ekengren (red) 2011: S.72-75). Efter det kalla krigets slut har dock även Socialdemokraterna gått mot en mer västorenterad hållning då man numera är medlem i EU och Sverige röstar oftare med de europeiska länderna än med länderna i tredje världen (Bjereld ur Brommesson och Ekengren (red) 2011: S. 44-46).

Ett liknande mönster går också att se i den svenska biståndspolitik. Biståndsorganet Sida var från början relativt fristående från utrikespolitiken och hade sina rötter bland frikyrkor och folkrörelser. Med tiden kom dock biståndet att bli allt mer inkluderat i utrikespolitiken och används idag mer öppet för att gynna svenska egenintressen än vad som var fallet tidigare (Odén och Stålgren ur Brommesson och Ekengren (red) 2011: S. 177-178). Även om detta är en utveckling som pågått länge och likaså under perioder som Socialdemokraterna har suttit i regeringen så blev en än mer tydlig under Alliansens regeringstid vilket följande utdrag från rapporten *Bortom krisen Om ett framgångsrikt Sverige i den nya globala ekonomin* som framställdes av *Globaliseringsrådet* och blev klar 2009, visar:

” vi gör inte tillräckligt för att förse vårt bistånd med en svensk flagga” (Globaliseringsrådet 2009, S.91).

I sin helhet framför Globaliseringsrådets rapport några slutsatser som skulle forma den svenska utrikespolitiken. I korthet gick dessa ut på att man ville tillhöra EU:s kärna samt påverka och effektivisera andra multilaterala organisationer, stärka ”Sverige bilden”, öka samarbetet mellan det offentliga Sverige och svenska företag, skapa bestående relationer genom bistånd, främja handel på intressanta marknader samt effektivisera och rationalisera av den svenska utrikesförvaltningen (Globaliseringsrådet 2009).

Socialdemokraterna å sin sida var kritiska och yttrade bland annat i en motion:

”Samtidigt som andra länder öppnar utlandsmyndigheter i tillväxtländer stänger Sverige sina. Detta leder till förlorade jobb och skatteintäkter” (Motion 2009/10: U340).

Denna motion syftade till stor del på de ambassader som stängdes i Sydostasien och man var också, liksom Vänsterpartiet, kritiska, till avvecklandet av den svenska ambassaden i Nicaragua (ibid).

Hur den svenska utrikespolitiken bör gestalta sig för att bidra till en positiv utveckling i det som brukar kallas ”den tredje världen” är måhända en värderingsfråga men likaväl har globala klyftor också uppmärksammats i mediasammanhang, bland annat i den, av FN utfärdade, MacBriderapporten.

1.3 Utrikesjournalistik över tid

Problemet med den ojämnligen fördelningen av internationella nyheter har uppmärksammats tidigare och inte minst från de länder som har känt sig underrepresenterade i det globala nyhetsflödet. Efter att allt fler länder blivit självständiga från sina tidigare kolonialmakter fanns fortfarande ett missnöje över hur världsordningen såg ut och likaså medias beskrivning av den. Detta föranledde till en rapport av UNESCO från 1980 som fick namnet MacBridekommissionen. I denna kommission fanns en rad rekommendationer som skulle syfta till att de fattiga länderna bevakades på samma sätt som de rika. Rekommendationerna var dock mycket vagt formulerade för att de skulle vara möjliga att få igenom men trots det fick de kritik bland annat för att de ansågs vara en form av statlig påverkan varför både USA och Storbritannien kom att dra sig ur under en period för att senare återansluta sig (Williams 2010: S. 10).

Trettio år senare skriver Kevin Williams i sin bok *International Journalism* (2010) att det internationella medialandskap som beskrivs i MacBridekommissionen egentligen inte har förändrats, all modern teknologi till trots. Till exempel är nyheter som berör USA fortfarande i majoritet, den engelskspråkiga världens perspektiv dominerande och varken Latinamerika eller Afrika ges särskilt mycket utrymme (Williams 2010: S. 170-171).

Dock går det ändå att se förändringar i det globala medielandskapet mellan nu och några decennier sedan, i samband med rapporten bildades en del alternativa nyhetsbyråer och en av dem är Inter Press Service (IPS) som bildades av latinamerikanska journalister på 1960-talet. IPS är fortfarande verksamt men syns emellertid oftast i vänstermedier. Däremot har de stora internationella nyhetsbyråerna fått allt mer inverkan under tiden, inte minst eftersom många redaktioner minskat antalet utrikeskorrespondenter (Kleberg ur Broddason et.al 2010: S. 287).

Det har också skett en ökad ägandekonzentration av mediebolagen, vilket var något som MacBridekommissionen ville förhindra, men detta har skett samtidigt som man också har kunnat ana en viss diversifiering av innehållet och exempelvis filmbolag i Nigeria och Indien har lyft fram andra perspektiv än de västerländska som tidigare var mer dominanta (Kleberg ur Broddason et.al 2010: S. 284-285).

1.4 Presentation av länder

Nedan följer en lista av de länder i vilka Sverige öppnade respektive avvecklade ambassader i under mandatperioden 2006 till 2010:

År	Öppnade	Stängda
2007		Abidjan, Elfenbenskusten
		Windhoek, Namibia
2008	Kabul, Afghanistan	Gaborone, Botswana
	Khartoum, Sudan	Manilla, Filipinerna
	Minsk, Vitryssland	Vientiane, Laos
	NATO-delegationen i Bryssel, Belgien	
2009		Colombo, Sri Lanka
2010	Ouagadougou, Burkina Faso	Bratislava, Slovakien
	Phnom Pehn, Kambodja	Dakar, Senegal
	Pristina, Kosovo	Dublin, Irland
	Tbilisi, Georgien	Ljubijana, Slovenien
	Tirana, Albanien	Luxemburg, Luxemburg
	La Paz, Bolivia	Sofia, Bulgarien
Källa:	UD	

Bolivia, Kambodja och Mali är de tre länder där Sverige öppnat ambassader som vi valt att använda i vår studie.

Bolivia	Källa: CIA World Fact Book (2015-2014), Världsbanken (2013)
Yta	1 098 581 km ²
Befolkningsmängd	10,800,882
Språk	Spanska: 60.7%, Queshua: 21.2%, Aymara 14.6%, Guarani 0.6% , övriga 3%
Statsskick	Republik
BNP	33.24 miljarder USD
BNP per capita	6200 USD
Medellivslängd	67 år
Läskunnighet	95.7%
Arbetslöshet	6.2%
Religion	Katolicism 76.8%, Evangelisk 8.1%, Protestantism 7.9%, övriga, ingen 5.5%
Självständighet	1825 från Spanien

Kambodja	Källa: CIA World Fact Book (2008-2015), Världsbanken (2013)
Yta	181,035 km ²
Befolkningsmängd	15,708,756
Språk	Khmer 96.7%. Övriga 3.7%
Statsskick	Monarki
BNP	16.55 miljarder USD
BNP per capita	3300 USD
Medellivslängd	72 år
Läskunnighet	77.2%
Arbetslöshet	3.4%
Religion	Buddhism. 96.9%, Islam 1.9%, Kristendom 0.4%, övriga 3.7%
Självständighet	1953 från Frankrike

Mali	Källa: CIA World Fact Book (2004-20115), Världsbanken (2013)
Yta	1,240,192 km ²
Befolkningsmängd	16,955,536
Språk	Franska (officiellt), Bambara Peul/foulfoulbe, Dogon, Maraka Malinke, Sonrhai, mfl.
Statsskick	Republik
BNP	12.09 miljarder USD
BNP per capita	1700 USD
Medellivslängd	55 år
Läskunnighet	38.7%
Arbetslöshet	30%
Religion	Islam 94.8%, Kristendom 2.4%, Animism 2%, ingen 0.5%, ospecificerad 0.3%
Självständighet	1960 från Frankrike

Nicaragua, Senegal och Laos är de tre länder där Sverige stängde ambassader som vi valt att använda i vår studie.

Nicaragua	Källa: CIA World Fact Book (2015), Världsbanken (2013)
Yta	130,370 km ²
Befolkningsmängd	5,907,881
Språk	Spanska (officiellt) 95.3%, Miskito 2.2%, Mestizo 2%, Annat 0.5%
Statsskick	Republik
BNP	11,81 miljarder dollar
BNP per capita	4,800 dollar
Medellivslängd	75 år
Läskunnighet	82,80%
Arbetslöshet	8,60%
Religion	Katolik 58.5%, Protestant 23.2%, Ingen religion 15,7%
Självständighet	1838 från Spanien

Senegal	Källa: CIA World Fact Book (2015-2014), Världsbanken (2013)
Yta	196,722 km ²
Befolkningsmängd	13,975,834
Språk	Franska (officiellt), Wolof, Pulaar, Jola, Mandink
Statsskick	Republik
BNP	15,58 miljarder dollar
BNP per capita	2400 dollar
Medellivslängd	63 år
Läskunnighet	57.7 %
Arbetslöshet	14,80%
Religion	Muslim 94% , Kristna 5%, Inhemsk religion 1%
Självständighet	1960 från Frankrike

Laos	Källa: CIA World Fact Book (2005-2015)
Yta	236,800 km ²
Befolkningsmängd	6,911,544
Språk	Lao, Franska, Engelska, minoritetsspråk, procentandel uppges inte
Statsskick	Republik
BNP	11.68 miljarder USD
BNP per capita	5000 USD
Medellivslängd	68 år
Läskunnighet	79.9%
Arbetslöshet	1.4%
Religion	Buddhism 66.8%, Kristendom 1.5%, övriga 31%, ospecificerade 0.7%
Självständighet	1949 från Frankrike

1.5 Tidningar

Nedan följer en kort presentation av de tidningar vi valt att hämta vår information ifrån. Observera att Dagens Nyheter och Aftonbladet slutade rapportera in sin upplaga till TS efter år 2011. Äldre siffror finns inte heller tillgängliga på TS.se för dessa tidningar.

Göteborgs-Posten

Beskrivning	Storstad - morgon
Utgivningsort	Göteborg
Grundad	1813
Utgivningsfrekvens	7 gånger
TS-upplaga helår (per utg. dag) 2006	242 700
TS-upplaga helår (per utg. dag) 2014	177 000
Utrikeskorrespondenter:	Saknar egna utrikeskorrespondenter

Expressen (Inklusive GT och Kvällsposten)

Beskrivning	Storstad - kväll
Utgivningsort	Stockholm
Grundad	1999
Utgivningsfrekvens	7 gånger per vecka
TS-upplaga helår (per utg. dag) 2006	326 300
TS-upplaga helår (per utg. dag) 2014	164 600
Utrikeskorrespondenter:	Saknar egna utrikeskorrespondenter för de länder vi studerar

Sydsvenskan

Beskrivning	Storstad - morgon
Utgivningsort	Malmö
Grundad	1848
Utgivningsfrekvens	7 gånger per vecka
TS-upplaga helår (per utg. dag) 2006	123 200
TS-upplaga helår (per utg. dag) 2014	95 600
Utrikeskorrespondenter:	Saknar egna utrikeskorrespondenter för de länder vi studerar

Dagens industri

Beskrivning	Storstad - morgon
Utgivningsort	Stockholm
Grundad	1976
Utgivningsfrekvens	6 gånger per vecka
TS-upplaga helår (per utg. dag) 2006	117 800
TS-upplaga helår (per utg. dag) 2014	89 100
Utrikeskorrespondenter:	Saknar egna utrikeskorrespondenter för de länder vi studerar

Svenska Dagbladet

Beskrivning	Storstad - morgon
Utgivningsort	Stockholm
Grundad	1884
Utgivningsfrekvens	7 gånger per vecka
TS-upplaga helår (per utg. dag) 2006	193 500
TS-upplaga helår (per utg. dag) 2014	158 500
Utrikeskorrespondenter:	Saknar egna utrikeskorrespondenter för de länder vi studerar

Dagens Nyheter

Beskrivning	Storstad - morgon
Utgivningsort	Stockholm
Grundad	1864
Utgivningsfrekvens	7 gånger per vecka
TS-upplaga helår (per utg. dag) 2011	285 700
Utrikeskorrespondenter:	Saknar egna utrikeskorrespondenter för de länder vi studerar, men har utrikeskorrespondenter på plats i andra länder i våra världsdelar.

Aftonbladet

Beskrivning	Storstad - kväll
Utgivningsort	Stockholm
Grundad	1830
Utgivningsfrekvens	7 gånger per vecka
TS-upplaga helår (per utg. dag) 2014	154 900 (PwC:s Medieintyg 2014)

Utrikeskorrespondenter: Saknar egna utrikeskorrespondenter för de länder vi studerar

(TS.se 2015)

2 Tidigare forskning

Det finns inte mycket tidigare forskning på området, vilket är ett av skälen till att vi valt att undersöka just detta. Det lilla som finns är en studie som tagit sitt material ifrån senast 1972. Vår studie kan alltså delvis ses som en uppföljning på denna.

Svenskarna Jörgen Westerståhl och Folke Johansson visar i sin artikel "Foreign News: News Values and Ideologies" att utlandsrepresentation i form av diplomater, konsulat och ambassader spelar roll för hur stor plats ett land tar i svenska och utländska nyhetsmedier (Westerståhl och Johansson 1994: S.78). Med utgångspunkt i Galtung och Ruges nyhetskriterier syftar deras studie till att undersöka vad för inverkan inhemska ideologier har på nyhetsvärderingen (S. 76). För att testa detta förenklar de Galtung och Ruges nyhetskriterier till tre kategorier: Drama, Närhet och Betydelse. Både närhet och Betydelse mäts delvis med graden av diplomatisk representation utomlands, och antagandet är att ju starkare diplomatiska relationer ett land har med ett annat, desto mer utrymme får respektive länder i varandras nyhetsmedier.

Westerståhl och Johanssons studie, som för svensk press sträcker sig mellan 1912 och 1972, visar att utlandsrepresentation är en av de mest avgörande faktorerna för länders synlighet i svensk media, starkare än handel och geografiskt avstånd. Detta förhållande har dock försvagats något med tiden. (Westerståhl och Johansson 1994: S. 78).

3 Teori

3.1 Media och biståndet

I studien "Greasing the squeaky wheel: News media coverage and US development aid, 1977 - 1992" från 2000, publicerad i "International Interactions", fastslår Douglas A. Van Belle och Steven W. Hook att det länge hävdats att nyhetsmedier påverkar beslut om till vilka länder USA:s bistånd går, men att det inte varit föremål för empiriska studier (Van Belle & Hook 2000: S. 321). En översikt över existerande teorier om vad som styr biståndet presenteras och kompletteras med en ny teori som beskriver nyhetsmediernas fokus som avgörande för vart givarländer riktar biståndet (Van Belle & Hook 2000: S.323). En sammanfattning av denna presentation följer nedan:

Realism - Bistånd är ett verktyg i säkerhetspolitiken. Stater ger bistånd för att stärka sin strategiska ställning. Van Belle och Hook ger som exempel att USA gav bistånd till Egypten och Israel år 1990. Båda länderna var då allierade med USA och hade stor militär kapacitet (Van Belle & Hook: 2000: S. 324).

Globalism - Nymarxistisk teori. Bistånd är ett verktyg som ger överordnade stater makt över underordnade stater. Biståndet styrs främst av staternas inhemska ekonomiska intressen, företag och industrier i biståndsgivarländerna. De biståndsgivande staterna styr biståndet så att det gynnar mottagarländernas export, men missgynnar den ekonomi som stärker deras självständighet. Utvecklingsländer försätts i beroendeställning gentemot de biståndsgivande länderna (Van Belle & Hook 2000: S. 324-325).

Pluralism - Nyliberal teori. Bistånd har humanistiska, altruistiska motiv. Bistånd ges, eller ska ges, där det behövs. BNP har visat sig vara en avgörande faktor för vart bistånd går, däremot inte hur landet förhåller sig till mänskliga rättigheter, om inte dessa missförhållanden uppmärksammas i media (Van Belle & Hook 2000: S. 326).

Utrikespolitik och inhemska politiska motiv - Van Belles och Hooks förslag. Var biståndet går har med den inhemska politiska opinionen att göra. Eftersom både politiker och statstjänstemän anpassar sig till nyhetsmedia kommer även biståndet att anpassas efter vad media rapporterar om (Van Belle & Hook 2000: S. 327).

För att testa sin teori lägger Van Belle och Hook fram två hypoteser (Van Belle & Hook 2000: S. 329).

- I. Ju mer media rapporterar om ett potentiellt biståndsland, desto mer sannolikt är det att det landet får bistånd. Det gäller dock inte när det potentiella biståndslandet t.ex. står i konflikt med givarlandet, varpå nyhetsflödet därifrån ökar. Därför ställer Van Belle upp ytterligare en hypotes.
- II. Om media rapporterar positivt eller neutralt om ett potentiellt biståndsland, kommer chanserna för det landet att få bistånd att öka.

Utöver graden av medieuppmärksamhet inkluderas även en mängd andra variabler när undersökningen utförs för att testa Van Belle och Hooks teori mot de andra teorierna (Van Belle & Hook 2000: S.331). Ett urval utav dem följer nedan.

BNP per capita - Ju lägre BNP per capita, desto större chans för att land att få bistånd. Beräknat med ett års fördröjning.

Diplomatiskt läge - Allierade är mer sannolika biståndstagare än motståndare. Van Belle och Hook använder tre faktorer för att testa det diplomatiska läget mellan länder: Allianser, sanktioner och regimtyp.

Handelsbalans - Biståndsgivarens export till biståndstagaren minus biståndstagarens export till biståndsgivaren. Exploaterar biståndsgivaren biståndstagaren ekonomiskt?

Biståndstagarens folkmängd - Ett mottagarland med stor befolkning kostar mer att hjälpa än ett mottagarland med mindre befolkning.

Van Belle och Hook finner i sin undersökning starkt stöd för deras egen teori, Realismen och Pluralismen och den Globalistiska teorin får svagare stöd av Van Belles och Hooks siffror (Van Belle & Hook 2000: S. 335).

3.2 Nyhetskriterier för utrikesjournalistik

Det är inte en slump att det ofta blir större rubriker när en riksdagsledamot formulerar sig olyckligt än när samma politiker lägger en motion till riksdagen. Vilka händelser som blir nyheter bestäms av en medielogik som länge varit föremål för studier.

De norska forskarna Johan Galtung och Mari Ruge presenterade i studie "The structure of foreign news" tolv kriterier för vilka egenskaper som präglar det material som ges utrymme i utrikesrapporteringen (Galtung och Ruge 1965). I en senare studie presenterar britterna Tony Harcup och Deirdre O'Neill, efter att ha testat Galtung och Ruges nyhetskriterier mot samtida Brittisk media, ett förslag till uppdaterade kriterier (Harcup och O'Neill 2001: S. 262).

Vi har valt att använda oss av både Galtung och Ruges äldre kriterier och Harcup och O'Neills senare variant.

3.2.1 Galtung och Ruges nyhetskriterier för utrikesjournalistik

1. Frekvens: En händelse som sker i samma takt som nyhetsmediet publiceras (t.ex. en katastrof) kommer mer sannolikt att bli nyheter än en långdragen process.
2. Tröskel: En händelse måste först passera en tröskel för vad som kan anses intressant. Därefter ökar nyhetsvärdet takt med hur spektakulär och detaljrik händelsen är
3. Otvetydighet: Ju enklare en händelse är att förklara ju större är dess nyhetsvärde. Finns det flera olika förklaringar som komplicerar händelsen så minskar möjligheten att den får utrymme i media
4. Meningsfullhet: Kan händelsen sättas in i en kontext som är begriplig för läsaren? //Sker händelsen i ett land eller område som likar läsarens kulturellt eller om händelsen påverkar någon från en liknande kontext som läsaren ökar nyhetsvärdet//

5. Samklang: Den som väljer nyheterna kan förutse eller önska att något ska ske och således måla upp ett scenario av en händelse, vilket ökar dess chans att bli en nyhet.
6. Oförutseddhet: De mest oväntade och ovanliga händelserna, förutsatt att det går att förstå utifrån en kulturellt bekant kontext för läsaren, kommer att ha störst chans att bli nyheter.
7. Kontinuitet: När väl en händelse har blivit förstasidesnyheter förblir den i medias rampljus under en tid – även om den dess utrymme minskar med tiden – eftersom den har blivit bekant och lätt att tolka. Fortsatt bevakning rättfärdigar också den uppmärksamhet en händelse fick från början.
8. Balans: En nyhet kan balansera upp den enskilda upplagens innehåll.
9. Referens till elitnationer: Händelser i "elitnationer" anses viktigare än händelser i andra länder.
10. Referens till elitpersoner: Det som elitpersoner gör har större chans att väljas ut till nyheter.
11. Referens till personer: Nyheter tenderar att presentera händelser som konsekvensen av namngivna personers handlingar snarare än resultatet av en process.
12. Referens till något negativt: Negativa nyheter kan ses som otvetydiga, i allmänhet mer oväntade och utspela sig under kortare tid än positiva nyheter.

Efter att Galtung och Ruge listat nyhetskriterierna lade de fram tre hypoteser:

1. Ju mer en händelse uppfyller ovan nämnda kriterier, desto större chans att den blir en nyhet.
2. När väl en nyhet har blivit utvald kommer det i nyheten som uppfyllde nyhetskriterierna betonas och eventuellt förvrängas.
3. Både utvalsprocessen och betoningsprocessen fortgår från det att händelsen sker till det att den når läsaren (Harcup och O'Neill 2001: S.263-264).

3.2.2 Harcup och O'Neills nyhetskriterier

1. Makteliten: Det som berör mäktiga individer, organisationer eller institutioner.
2. Kändisar: Det som berör människor som är kända sen innan.
3. Underhållning: Det som handlar om sex, showbusiness, människoöden, djur, pågående drama, eller det som erbjuder möjligheten att behandlas med humor, underhållande bilder och lustiga titlar.
4. Överraskning: Det som har ett element av överraskning och/eller kontrast.
5. Dåliga nyheter: Det som har särskilt negativa övertoner, som konflikter eller tragedier.
6. Goda nyheter: Det som har särskilda positiva övertoner, som att någon räddas eller att forskare hittar ett nytt botemedel mot någon sjukdom.
7. Omfattning: Det som kan anses vara tillräckligt betydelsefullt antingen på grund av mängden människor som är involverade eller på grund av dess potentiella påverkan.
8. Relevans: Det som handlar om frågor, grupper eller nationer som anses vara relevanta för publiken.
9. Uppföljning: De ämnen som varit nyheter förut.

10. Tidningens agenda: Det som sätter eller passar nyhetsorganisationens egen agenda.

(Harcup och O'Neill 2001: S. 279)

Harcup och O'Neill har som listan avslöjar tagit bort ett par av Galtung och Ruges nyhetskriterium, lagt till något eget och omdefinierat andra. Ett av Galtungs och Ruges kriterium som tagits bort är "Frekvens", som enligt Harcup och O'Neill utmanas av att journalister numera konstruerar nyheterna så att de går i den takt som passar nyhetsmediet, oavsett hur händelseförloppet ser ut.

Vidare menar de att "Otvetydighet", inte längre gäller då journalister idag tränas i att själva göra nyheterna otvetydiga.

Utöver det föreslår Harcup och O'Neill ett nytt kriterium, "Underhållning", som speglar den orientering mot nöjesjournalistik som skett sedan Galtung och Ruge formulerade sina kriterier 1965 (Harcup och O'Neill 2001: S. 277).

4 Syfte och Frågeställning

4.1 Syfte

Vår studies grundläggande frågeställning är huruvida stärkta relationer mellan Sverige och ett land, genom ambassader och biståndsprojekt, innebär en ökning av svenska mediers rapportering därifrån. I analogi med detta undersöker vi även om nyhetsflödet minskar från de länder där Sverige stänger sin ambassad och avvecklar biståndet. Motivationen till att ställa frågan finner vi delvis hos Van Belle och Hook, som visat att nyhetsmedier i hög grad styr vart, i deras fall, USA:s bistånd går. I samma studie bekräftar de dessutom att diplomatiska förhållanden också de påverkar vilka USA förser med bistånd (Van Belle & Hook 2000). Istället för att göra samma studie i Sverige spegelvänder vi frågan:

Påverkas svenska medier av vårt bistånd och våra diplomatiska relationer med omvärlden? Genom denna fråga får vi svar på om medias påverkan på myndigheter är enkelriktad eller om den även går åt motsatt håll. På så vis blir vår studie en vidareutveckling av Van Belle och Hooks forskning.

Westerståhl och Johanssons studie av nyhetskriterierna visar att Sveriges utlandsrelationer i form av diplomatiska förbindelser har haft stor betydelse för hur mycket ett land syns i svensk press under perioden 1912 till 1972, men att betydelsen minskat över tid (Westerståhl och Johansson 1994). Ett av studiens syften är alltså att testa om Westerståhl och Johanssons resultat fortfarande gäller.

När vi utvidgar definitionen av utlandsrelationer till att även innefatta svenskt bistånd anser vi att vi har ökat begreppets sannolikhet att hitta samband mellan det och mediesynlighet för ett land.

Galtung och Ruges nyhetskriterium (Galtung och Ruge 1965), och senare Harcup och O'Neills moderniserade upplaga (Harcup och O'Neill 2001), utgör grunden för vår studies möjlighet att tolka

resultatet djupare än det rena omfånget. Det är med antagandet att nyhetskriteriernas påverkan på urvalet av nyheter från ett visst land minskar när andelen nyheter därifrån ökar som vi ställer frågor till materialet. Exempelvis: Minskar andelen Bolivianska elitpersoner som får komma till tals om fler nyheter når oss från Bolivia? Kommer det färre vardagsnyheter från Nicaragua om nyheterna därifrån minskar? Dessa frågors angelägenhet för mediekonsumenten förefaller oss mer eller mindre självklar. Om det finns en osynlig faktor som påverkar vilka platser, personer sorters ämnen som når oss från världen bör mediekonsumenten känna till det. Vår studies utomvetenskapliga relevans och dess största syfte är alltså att upplysa mediekonsumenten om vilka förhållanden som styr utrikesrapporteringen.

4.2 Forskningsfrågor och hypoteser

Fråga 1: Har det skett någon förändring i mängden nyhetsmedial information ifrån våra undersökningsländer sedan Sverige starkt alternativt försvagat sin relation till dem?

Fråga 2: Har det skett någon förändring i arten av den information som når oss från dessa länder?

Hypotes 1: En starkt relation mellan de länder vi undersöker och Sverige kommer att leda till en förhöjd mediesynlighet för dessa länder, och omvänt en försvagad relation kommer att leda till en minskad mediesynlighet.

Hypotes 2: Ju större utrymme ett land får i nyhetsmedierna, desto mindre kommer nyhetsvärderingen att påverka nyhetsutbudet från landet i fråga. Ju mindre utrymme landet får, desto mer kommer nyhetsvärderingen påverka nyhetsutbudet.

5 Metod

5.1 Val av metod

Svaret på vår frågeställning tas fram genom en kvantitativ innehållsanalys. Det betyder att vi kategoriserar en mängd material i förutbestämda fack och därefter undersöker om vår förväntade effekt, att massmedia påverkas av Sveriges relationer med andra länder, går att påvisa (Esaiasson et.al 2007: S. 226). Denna metod verkar lämpa sig väl för att på ett enkelt och överskådligt sätt hantera den stora mängd undersökningsmaterial som vår studie kräver. Dessutom finns det tillräckligt många och

vitt skilda aspekter av undersökningsmaterialet för att det ska vara nödvändigt att systematisera det noggrant.

Undersökningens begränsade omfattning tillåter inte att vi tar oss an hela det material som svenska nyhetsmedier producerar under flera år. Vi får alltså göra ett stordriftsfördelaktigt urval, vilket i vårt fall innebär att vi begränsar oss till vad ett antal av Sveriges riks- och storstadstidningar skriver under sex månader innan och sex månader efter att en förändring i Sveriges relationer till våra utvalda länder har skett (Esaiasson et.al 2007: S. 228). Mindre tidningar har mer sällan eget utrikesmaterial, utan hämtar detta ifrån nyhetsbyråer. Vid en sökning på det svenska mediearkivet online, varifrån vi hämtar vårt material, ser vi att de av nyhetsbyråernas utrikesmaterial som kan tänkas publiceras i svenska medier med största sannolikhet kommer att väljas ut av något av våra undersökningsobjekt (www.Retriever-info.com 2015). Radio- och Tv-nyheter är för tidskrävande och svåråtkomliga för att kunna undersökas på ett tillfredsställande sätt.

Motivationen till vår frågeställning – att människor bör känna till processen bakom förekomsten av olika utrikesnyheter – pekar ut mediekonsumenten som ett av målen för vår studie. Missar vi inte då de svenskar som främst läser landsortstidningar? Principen om kritiska fall i gynnsamma omständigheter stipulerar att om en teori inte stämmer där den har bäst förutsättningar att göra det, kommer den sannolikt inte att göra det under mindre gynnsamma omständigheter (Esaiasson et.al 2007: S. 183). Vi menar att de mest gynnsamma omständigheterna för konsumenter av svenska nyhetsmediers världsbild att påverkas är om de läser någon av våra utvalda tidningar. Vilka intryck nyhetskonsumenterna tar eller hur deras världsbild påverkas undersöker vi inte.

5.2 Urval länder

Här har vi valt att avgränsa oss till tre länder i vilka ambassader har öppnats och tre där ambassader har stängts. För att öka möjligheten att jämföra länder och generalisera slutsatser har vi valt två länder från Afrika, Latinamerika och Sydasiens vardera.

Från Afrika har vi valt Senegal och Mali som par då de är muslimska grannländer som båda tidigare varit franska kolonier och har franska som största språk. Från Asien har vi valt Laos och Kambodja, också de grannländer och forna franska kolonier. Både Kambodja och Laos har buddhismen som största religion. Det sista paret är Nicaragua och Bolivia, länder som båda är spansktalande och huvudsakligen katolska.

Utöver uppstarten och avvecklingen av ambassader har biståndet till alla utvalda länder, med undantag av Senegal, förändrats på något sätt. Sida, myndigheten för svenskt bistånd, beslöt i slutet av förra årtiondet att koncentrera sina resurser till ett mindre antal länder. Den dåvarande regeringen verkar i hög utsträckning ha låtit Sidas satsningar styra var man valt att öppna eller stänga ambassader. Därför är de våra tre länder där ambassader startats upp också länder där Sida valt att satsa, medan de länder

där ambassader stängts även kommer att få sitt bistånd från Sida avvecklat (Sida 2009).

5.3 Urval medier

I urvalet av vilka nyhetsmedier vi ska analysera har vi valt de största morgontidningarna; Svenska Dagbladet, Dagens nyheter, Göteborgs-Posten och Sydsvenskan. Vi har även valt att ta med kvällstidningarna Aftonbladet, Expressen, Kvällsposten och Göteborgstidningen Dessutom analyserar vi med Dagens Industri det är en tidning som är så tydligt inriktad på näringsliv och och därmed kan tänkas ha ett intresse av att följa med i vad som sker utanför landets gränser.

5.4 Validitet och operationalisering

Med en terminologi hämtad från forskningsvärlden behöver vi försäkra oss om att vår studie har god *validitet*. Det innebär att kortfattat att vi mäter det vi påstår att vi mäter och att vår studie saknar systematiska fel (Esaiasson et al: 2007, s63). För att vår studies validitet skall vara god krävs det att våra *teoretiska definitioner* och våra *operationella indikatorer* matchar varandra. Med andra ord måste de begrepp vi studerar undersökas med de rätta mätinstrumenten, de frågor vi ställer måste riktas mot vårt problem. Våra begrepp är de teoretiska definitionerna och våra mätinstrument är de operationella indikatorerna. Den process i vilken definitioner får sina indikatorer kallas *operationalisering*. Först en liten återblick - det här var de forskningsfrågor vi formulerade i kapitel (Frågeställning):

- Fråga 1: Har det skett någon förändring i mängden nyhetsmedial information ifrån våra undersökningsländer sedan Sverige stärkt alternativt försvagat sin relation till dem?
- Fråga 2: Har det skett någon förändring i arten av den information som når oss från dessa länder?

5.5 Första forskningsfrågan

För vår första forskningsfråga är alltså den teoretiska definitionen "*Andel i nyhetsflödet*". För att ge ett svar noterar vi antalet gånger varje land berörs direkt i en notis, nyhetsartikel, reportage, kulturtext eller opinionstext under en period avgränsad till sex månader ett år innan och ett år efter att förändringen i representation har skett. Vi räknar inte texter om sportmatcher eller andra sportrelaterade tävlingar. Vi räknar inte heller de texter där landet nämns i förbifarten, t.ex. som en av

deltagarna i ett toppmöte, eller utan att landet spelar en avgörande roll för textens innebörd. De texter vi räknar bort anser vi osannolikt påverkas av svenska politiska eller diplomatiska omständigheter. Vår operationella indikator är därmed detta sätt att räkna förekomsten av de länder vi undersöker i den svenska storstadspressen. Denna operationalisering vågar vi påstå är enkel och given nog att ha *ytvaliditet*, den validitet som förefaller förklara sig själv (Esaiasson et al: 2007, s67).

Sist men inte minst slår vi samman siffrorna för de tre länder där den svenska närvaron minskat till en kategori, medan vi lägger siffrorna för de tre länder där den svenska närvaron ökat i en annan kategori. Vi räknar den eventuella procentuella förändringen i de två kategorierna och jämför resultaten.

För att få ytterligare en överblick över utvecklingen tar vi fram den procentuella minskningen av material från sökträffar på mediearkivet till giltig data för vårt noggrant sorterade halvårsperiod, enligt ovanstående principer. Vi extrapolerar sedan varje lands genomsnittliga minskning till en tvåårsperiod innan skiftningen och efter. För att illustrera: Låt oss säga att vi finner att endast 20 procent av artiklarna om Kambodja i mediearkivet räknats som relevanta när vi gjort vår sällning. Vi gör då en sökning på två år innan Sveriges relation med Kambodja stärktes, 2008 och 2009, räknar antalet träffar och reducerar siffran med 80 procent. Vi gör samma sak med Kambodjas sökträffar åren 2011 och 2012. Resultatet blir en ungefärlig uträkning av hur utvecklingen för Kambodjas närvaro sett ut i svenska nyhetsmedier innan och efter biståndet avvecklades och ambassaden lades ner.

Detta moment är tänkt som ett komplement till vår huvudsakliga undersökningsmetod att ha med som jämförelse i analysen av resultatet. Det ger ensamt inget slutsatsbärande material.

5.6 Andra forskningsfrågan

Den andra forskningsfrågan kräver mer avancerade metoder för att besvaras. En texts art definierar vi som alla dess egenskaper, var för sig eller tillsammans. Dessa egenskaper är samlade i kategorier, eller variabler, som "Genre" eller "Källa". När vi ställer frågan "*vilken genre tillhör den här texten?*" och exempelvis kommer fram till att den är ett reportage, antecknas detta och variabeln har fått ett värde. Egenskaper är alltså i sammanhanget representerade av variabelvärden (Esaiasson et al: 2007, s54-58). Vilka dessa egenskaper är sätter nästan bara fantasin gränsen för. Vi har utifrån de nyhetskriterier som presenterades i kapitel (teori) främst valt de egenskaper som vi anser bäst testar textens nyhetsvärde. Därmed kan vi testa om hypotes (2) stämmer, att ju mer utrymme ett land får i medierna, desto mindre betydelse har nyhetskriterierna. Våra teoretiska definitioner är alltså ett antal Galtung och Ruges respektive Harcup och O'Neills nyhetskriterier som verkar mest sannolika att påverkas av de omständigheter vi undersöker.

Genom mediearkivet söker vi igenom land för land under ett halvår före och efter det att skiftningen i

relationen med Sverige sker. Därefter kodar vi artiklarna efter våra variabler. Först följer ett antal formalitetsvariabler som hjälper oss med analysenheter ordning; "Land", "Tidning", "Rubrik", "Datum", "Sida", "Före/Efter (ambassaden öppnades eller stängdes)". Resterande variabler är de operationella indikatorer vi valt åt de teoretiska definitioner som följer av vår andra forskningsfråga. Variabeln "Källa" ger oss svaret på vem som får komma till tals mest. Genom denna variabel kan vi bland annat ta reda på hur ofta det Galtung och Ruge kallar "Elitpersoner" förekommer i de undersökta texterna. Den besläktade variabeln "Andrakälla" låter oss notera vilken den näst viktigaste källan är, om någon sådan förekommer.

Variabeln "Svensk relation" svarar på huruvida det finns en svensk koppling i artikeln. Därmed kan vi svara på om texten uppfyller det nyhetskriterium som kallas "Meningsfullhet".

Variabeln "Typ av artikel" ger oss den kategori eller genre som texten tillhör.

Variabeln "Positiv/Negativ" anger textens ton och innehållets art: "Positiv", "Negativ" eller "Neutral". Harcup och O'Neill menar att både positiva och negativa nyheter har ett förhöjt nyhetsvärde.

Variabeln "Snabb/Långsam" avgör om textens innehåll är av ett sensationellt eller mer vardagligt slag. Det sensationella höjer nyhetsvärdet enligt bl.a. Harcup och O'Neills kriterium "Överraskning".

Variabeln "Antal" noterar om samma artikel förekommer i mer än en tidning, utan att ha blivit så omarbetad att vår kodning av den annars förändras. Detta ger oss en ganska säker indikation på hur stor spridning material från nyhetsbyråer får.

(Harcup & O'Neill: 2001).

För en mer utförlig förklaring om hur vi gjort för att tolka våra variabler, se separat bilaga.

6. Resultat

6.1 Svar på första forskningsfrågan

Vi kan konstatera att all nyhetsrapportering ifrån våra länder har minskat från den tidigare undersökningsperioden till den senare. Sannolikt har detta att göra med en nedprioritering av utrikesrapporteringen bland nyhetsmedier. Därför väljer vi att först och främst se till skillnaden i den procentuella minskningen av artiklar mellan satsningsländer och avvecklingsländer. Enligt vår första hypotes ska minskningen vara större i de länder där ambassader och biståndsprojekt har avvecklats. För avvecklingsländerna har antalet artiklar minskat med 36 procent. För satsningsländer är har antalet artiklar minskat med 43 procent.

Tabell 1. Förändring i mängden kodade artiklar från innan till efter skiftet, 2006-2014 (antal och procent)

Kategori	Före (procent)	Efter (procent)	Förändring (procent)	Totalt antal
Avvecklingsländer	32	34	8	136
Satsningsländer	68	66	-4	281
Totalt antal	262	155		417

Källa: retriever-info.com

I tabell 6.2 ser vi att antalet artiklar har minskat för samtliga tre kontinenter och för alla länder utom Senegal, vars närvaro i svensk press har ökat med 18 procent. Störst minskning står Bolivia för med 83 procent mindre närvaro under den senare perioden än den tidiga, därefter kommer Nicaragua med en 54-procentig minskning. Latinamerika är alltså den kontinent vars synlighet minskat mest. Samtliga länder tillsammans minskar med 41 procent.

Tabell 2. Förändring i mängden kodade artiklar för kontinenter och länder, 2006-2012 (antal och procent)

Länder	Före (antal)	Efter (antal)	Förändring (procent)
Mali	26	15	-42
Senegal	17	20	18
Total	43	35	-19
Kambodja	87	76	-13
Laos	8	6	-25
Totalt	95	82	-14
Bolivia	66	11	-83
Nicaragua	59	27	-54
Totalt antal	125	38	-70 %
Summa	263	155	-41 %

Källa: retriever-info.com

6.2 Översikt förändring

Utöver halvårsperioder för varje land har vi dessutom uppskattat utvecklingen för en längre period, två innan och två år efter skiftet i den svenska representationen.

De siffror vi får fram genom en osållad sökning på mediearkivet innehåller mycket material som vi skulle räknat som irrelevant i den centrala studien. Vi kan heller inte räkna med att alla länder genererar lika en stor andel bortsållbart materia i sökningarna. Men genom att se till den procentuella förändringen över en längre tid får vi möjligtvis en ledtråd om hur vårt resultat håller sig ytterligare några månader.

Tabell 3. Förändring i mängden okodade artiklar från innan till efter skiftet, 2006-2014 (antal och procent)

Kategori	Före (procent)	Efter (procent)	Förändring (procent)
Avvecklingsländer	33	39	20
Satsningsländer	67	61	-9
Totalt antal	3844	2877	-25 %

Källa: retriever-info.com

6.3 Typ av artikel

Tittar man på artikeltyp och utvecklingen i procentandel för avvecklingsländerna ser man att den största förändringen är har skett i kategorin "Kultur" som efter skiftet uppgår till 42 procent jämfört med 28 procent innan, en ökning med 50 procent. En liknande skillnad finner vi hos kategorin "Notis/telegram" som minskade efter skiftningen från 23 procent till 11 procent, det vill säga en minskning med 52 procent. Störst procentuell ökning finner vi dock bland "Reportage", som stigit med 300 procent, vilket förmodligen beror på att antalet faktiska artiklar var mycket lågt. Bland researtiklarna ser vi en minskning på 40 procent men inte heller där var artiklarna särskilt mångtaliga från början.

Tabell 4. Procentuell förändring av artikeltyp för avvecklingsländerna, 2006-2014 (procent och antal)

Typ av artikel	Före (procent)	Efter (procent)	Förändring (procent)	Totalt antal
Notis/telegram	23	11	-52	25
Nyhetsartikel	28	28	0	38
Reportage	1	4	300	3
Kultur	28	42	50	45
Resor	10	6	-40	11
Debatt/ledare/analys	10	9	-10	14
Totalt (procent)	100	100		100 %
Totalt antal	83	53		136

Källa: retriever-info.com

För satsningsländerna så finner vi i viss mån en spegelvänd utveckling vad gäller "Notis/telegram", som ökade med strax 43 procent. Kulturartiklarna minskade å sin sida med 27 procent. Således kan det vara frestande att dra slutsatsen att andelen "Notis/telegram" ökar i takt med stärkta svenska relationer, och att "Kultur" minskar av samma orsak. Så behöver dock inte vara fallet då det i stort sett är Nicaragua ensamt som höjer andelen "kultur" med runt 20 procentenheter hos avvecklingsländerna och Mali som sänker den genom att minska sin andel med nästan 60 procent. Likaså är det Nicaragua som står för den största delen minskning av Notis/telegram bland avvecklingsländerna med en minskning på 20 procent. Bland satsningsländerna är det Kambodja som höjer den med liknande siffror.

Tabell 5 Procentuell förändring av artikeltyp för satsningsländerna, 2006-2014 (procent och antal)

Typ av artikel	Före (procent)	Efter (procent)	Förändring (Procent)	Totalt antal
Notis/telegram	23	33	43	75
Nyhetsartikel	39	38	-3	109
Reportage	4	6	50	13
Kultur	22	16	-27	55
Resor	1	2	100	4
Debatt/ledare/analys	11	5	-55	25
Totalt i procent	100	100		100 %
Totalt antal	179	102		281

Källa: retriever-info.com

6.4 Källor

Tabell 5.6 visar att elitpersonerna utgjorde 66 procent av förstakällorna i material från avvecklingsländerna innan skiftningen, medan de efteråt utgjorde 55 procent av förstakällorna för samma länder. Innan skiftet skedde var 34 procent av förstakällorna icke-elitpersoner och efteråt var andelen 45 procent.

Innan Sverige stärkte sina relationer med satsningsländerna utgjorde elitpersoner 62 procent av förstakällorna i artiklarna från dessa länder och efter skiftet hade andelen sjunkit till 50 procent. Alltså var 38 procent av förstakällorna icke-elitpersoner innan skiftet medan 50 procent var det efteråt.

Tabell 6. Elitpersoner respektive icke-elitpersoner som anges som källa, 2006-2014 (antal och procent)

Källa	Före (procent)	Efter (procent)	Förändring (procent)	Antal
Avvecklingsländer				
Elitpersoner	66	55	-17	84
Icke-elitpersoner	34	45	32	52
Totalt	100	100		
Satsningsländer				
Elitpersoner	62	50	-19	162
Icke-elitpersoner	38	50	32	119
Totalt	100	100		
Totalt antal	262	155		417

Källa: retriever-info.com

Vänder vi blicken mot andrakällorna, för vilka resultatet illustreras i tabell 5.7, ser vi för det första att förekomsten av andrakällor är begränsat i vårt material. Endast i 92 av 417 kodade artiklar förekom det en andra källa utöver den första.

För avvecklingsländerna står andelen artiklar med en elitperson som andra källa stabilt på 86 procent. Bland satsningsländerna minskar andelen elitpersoner som får komma till tals bland andrakällorna något från överväldigande 96 procent till fortfarande höga 86 procent.

Tabell 7. Elitpersoner respektive icke-elitpersoner som anges som andrakälla om andrakälla förekommer, 2006-2014 (antal och procent)

Andrakälla	Före (procent)	Efter (procent)	Förändring (procent)	Antal
Avvecklingsländer				
Elitpersoner	86	86	0	12
Icke-elitpersoner	14	14	0	2
Totalt	100	100		
Satsningsländer				
Elitpersoner	96	86	-10	73
Icke-elitpersoner	4	14	250	5
Totalt (procent)	100	100	-54	
Totalt antal	63	29		92

Källa: retriever-info.com

6.5 Snabba och långsamma nyheter

Vad gäller "snabba" nyheter, de som berör spektakulära händelser och sensationer, och "långsamma" nyheter, de som berör processer och vardagsliv, ser vi att andelen sensationer sjunker i större utsträckning hos satsningsländerna (-39 procent) än hos avvecklingsländerna (-13 procent). Således har de "snabba" nyheterna minskat hos både satsnings- och avvecklingsländer men i större utsträckning hos satsningsländerna.

Tabell 8. Fördelningen av "snabba" respektive "långsamma" nyheter, 2006-2014 (antal och procent)

Snabba/Långsamma nyheter	Före (procent)	Efter (procent)	Förändring (procent)	Totalt antal
Avvecklingsländer				
Sensation	47	41	-13	61
Process/Vardag	53	59	11	75
Totalt	100	100		
Satsningsländer				
Sensation	41	25	-39	97
Process/Vardag	59	75	27	184
Totalt	100	100		
Totalt antal	262	155		417

Källa: retriever-info.com

6.6 Ton

Bland avvecklingsländerna ökade de positiva nyheterna med 59 procent samtidigt som de neutrala och de negativa sjönk med sammanlagt 55 procent. Hos satsningsländerna ökade både de positiva och negativa nyheter något medan andelen neutrala nyheter minskade med hela 60 procent. De positiva artiklarna ökade markant hos avvecklingsländerna men de ökade likaså hos satsningsländerna, om än inte lika mycket. De negativa nyheterna minskade hos avvecklingsländerna (-29 procent) men ökade hos satsningsländerna (32 procent). De neutrala artiklarna minskade i båda kategorierna men i större utsträckning hos satsningsländerna (-60 procent) än hos avvecklingsländerna (-26 procent).

Tabell 9. Procentuell förändring av ton för avvecklingsländer, 2006-2014 (procent och antal)

Ton	Före (procent)	Efter (Procent)	Förändring (procent)	Antal
Positiv	32	51	59	54
Negativ	45	32	-29	54
Neutral	23	17	-26	28
Totalt (procent)	100	100		100 %
Totalt antal	83	53		136

Källa: retriever-info.com

Tabell 10. Procentuell förändring av ton för satsningsländer, 2006-2014 (procent och antal)

Ton	Före (procent)	Efter (procent)	Förändring	Antal
Positiv	24	32	33	77
Negativ	41	54	32	128
Neutral	35	14	-60	76
Totalt (procent)	100	100		100 %
Totalt antal	179	102		281

Källa: retriever-info.com

6.7 Svenska relationer

Andelen nyheter med en koppling till Sverige visar sig sjunka hos både hos avvecklingsländerna och hos satsningsländerna, men de minskar avsevärt mer bland satsningsländerna.

Avvecklingsländerna ser en minskning av nyheter med svensk koppling på 11 procent. Minskningen av denna kategori nyheter bland satsningsländerna är 41 procent.

Tabell 11. Procentuell förändring av svenska relationer för avvecklingsländer respektive satsningsländer, 2006-2014 (procent och antal)

Svenska relationer	Före (procent)	Efter (procent)	Förändring (procent)	Totalt antal
Avvecklingsländer				
Svensk relation	47	42	-11	61
Ingen svensk relation	53	58	9	75
Totalt (procent)	100	100		100
Satsningsländer				
Svensk relation	41	24	-41	97
Ingen svensk relation	59	76	29	184
Totalt (procent)	100	100		100 %
Totalt antal	262	155		417

Källa: retriever-info.com

7. Analys

7.1 Första forskningsfrågan

Syftet med den här studien har varit att testa tesen om att stärkt formell svensk kontakt med andra länder leder till fler nyheter därifrån i svenska nyhetsmedier. För att inte begränsa undersökningen till att endast hantera just en ökning formulerade vi den första forskningsfrågan i bredare ordalag:

“Har det skett någon förändring i mängden nyheter ifrån våra undersökningsländer sedan Sverige stärkt alternativt försvagat sin relation till dem?”

Vilket svar vi förväntade oss framgår av den första hypotesen:

“En stärkt relation mellan de länder vi undersöker och Sverige kommer att leda till en förhöjd mediesynlighet för dessa länder, och omvänt kommer en försvagad relation att leda till en minskad mediesynlighet”

Vid en första anblick kan vi konstatera att vår studie med liten marginal visar på det motsatta (se Tabell 1). Bland avvecklingsländerna steg andelen nyheter med två procentenheter medan satsningsländernas andel sjönk med två procentenheter. Bland de okodade artiklarna (se tabell 2) syns samma trend aningen starkare, med en minskning och ökning på sex procentenheter för avvecklingsländer respektive satsningsländer.

Enligt Van Belle och Hook (se Kapitel 3.1) påverkas myndigheters beslut om vart biståndet går av hur mycket utrymme ett potentiellt biståndstagarland får i nyhetsmedier. Medan svält i Somalia har ägnats spaltmeter i Amerikanska medier, vilket Van Belle och Hook menar har lett till USA:s regerings beslut om att förse Somalia med bistånd, har ett ödeläggande inbördeskrig i Sudan ignorerats och biståndet uteblivit (Van Belle och Hook 2008: S.323).

Till existerande teorier om vad som styr biståndet tillfogar Van Belle och Hook den teori som lyder att den inhemska politiska agendan, påverkad av media, har en inverkar på hur ett land fördelar sitt bistånd. Politiker och tjänstemän ger bistånd dit de uppfattar att väljarna vill att det ska gå.

Detta ger inte några direkta förutsägelser om svaret på vår fråga, men ger oss motiv till att undersöka vad som händer sedan. Om de länder som får bistånd fortsätter att befinna sig i medias rampljus även efteråt verkar det finnas en risk att biståndet förblir hos de länder som en gång blivit föremål för en satsning, utan att beslutsfattare reflekterar över orsaken. Galtung och Ruge menar att det som blir nyheter måste passera en “tröskel”, att saker som en gång ansetts intressanta nog att bli en del av nyhetsflödet fortsätter att uppmärksammas per automatik (Harcup och O’Neill 2010: S.263). Utan att göra våld på Galtung och Ruges tröskelbegrepp borde man kunna utöka deras händelse-orienterade definition till att innefatta även platser och länder som en gång blivit bekanta i nyhetsmedier och som fortsätter att ta oproportionerligt stort utrymme. Israel och Palestina är ett gott exempel på det.

Westerståhl och Johansson i sin tur är inne på att starka diplomatiska förbindelser mellan Sverige och

andra länder påverkar nyhetsvärdet positivt för dessa länder (Westerståhl och Johansson 1994: S.78). Att då lägga till faktorn bistånd, som i sig verkar vara viktigt nog att styra var ambassader hamnar, anser vi rimligen borde stärka effekten av att Sveriges kontakter får genomslag i svensk media. I vår studie har vi inte kunnat visa någon sådan effekt. Vad kan vi dra för slutsatser av det? Det finns främst två aktörer att ta hänsyn till i analysen av vårt resultat. Den ena är de myndigheter som beslutar i vilka länder bistånd och diplomatiska förbindelser prioriteras. Den andra är svensk storstadspress, som bestämmer vilka ämnen som bevakas åt nyhetskonsumenten. Eftersom vi inte kunnat se någon anmärkningsvärd ökning eller minskning i andelen nyheter från grupperna avvecklingsländer och satsningsländer leder det oss till tre slutsatser:

- Nyhetsutbudet påverkas inte av var Sverige har ambassader och biståndsprojekt.
- Nyhetsutbudet styrs sannolikt av andra faktorer.
- Myndigheter löper liten risk att påverkas av mediernas nyhetsrapportering

7.2 Andra forskningsfrågan

Vår andra forskningsfråga var om de svenska relationerna hade någon påverkan på nyheternas art, innehåll och andra egenskaper. Vår hypotes var att ju oftare ett land figurerade i nyheterna, desto mindre skulle nyhetskriteriernas påverkan vara. Så hur ser då vårt resultat ut om vi förhåller oss till Galtung och Ruges nyhetskriterier och Harcup och O'Neills senare uppdatering av dessa? Majoriteten av artiklarna behandlar processer och vardag snarare än sensationer (se Tabell 8). Detta mönster är intakt både bland avvecklings- och satsningsländerna och förändras inte efter avveckling eller satsning.

I fråga om *Tröskel* har vi sett att tidningarna ibland återkommer till vissa ämnen som abortlagstiftningen i Nicaragua, malinesiska legosoldater som tjänstgjort för Kadaffi i Libyen och händelser i kölvattnet av det bolivianska valet var också återkommande. Likaså följdes valprocesser i både Nicaragua och Bolivia upp även efter valen var avgjorda och rättegångarna mot tidigare khmerledare i Kambodja följdes i realtid under en period.

Vi såg inte för nyhetskriteriet *Tröskel* något mönster som påverkades av Sveriges regerings beslut om avveckling eller satsning.

Enligt Galtung och Ruges nyhetskriterium *Otvetydighet* har komplicerade nyheter mindre chans att publiceras. Vi har genom förekomsten av andrakällor tolkat artiklarnas tvetydighet, där antagandet är att en andrakälla gör oftast gör artikeln mer tvetydig. Överlag var det inte ofta det fanns mer än en källa bland artiklarna, och det gick inte att se någon tydlig rörelse åt det ena eller andra hållet i fråga om andel artiklar med andrakälla (se Tabell 6, 7).

Galtung och Ruge menade i sitt nyhetskriterium *Meningsfullhet* att länder med en liknande kultur oftare syns i mediernas hemländer. Samtliga länder vi har studerat kan sägas ligga långt ifrån Sverige såväl geografiskt som kulturellt men trots det är andelen nyheter från Kambodja betydligt större än andelen nyheter från Laos. Detta tror vi har att göra med att Kambodjas våldamma historia med röda Khmererna har etsat sig fast i medvetandet bland människor som lever i Sverige på ett sätt som ingen händelse i Laos har. Många artiklar om Kambodja berör också dess historia vilket till viss del förklarar skillnaden, men även utan dessa skulle fortfarande andelen nyheter från Kambodja vara större än de från Laos. Detta kan bero på att landet Kambodja har passerat en *Tröskel* i det svenska medvetandet som inte Laos har. På så vis uppfyller Kambodja tröskelkriteriet, men även meningsfullhetskriteriet eftersom folkmordet i Kambodja satt landet i en bekant kontext och blivit en del av det svenska förknippar med ondska. Däremot ser vi inga större skillnader mellan Nicaragua och Bolivia eller Senegal och Mali varför vi inte kan dra slutsatsen att det har med svenska relationer att göra. Galtung och Ruge listar också *Oförutsägbarhet* hos en händelse som något som borde resultera i en nyhet men skriver samtidigt att det förutsätter att händelsen sker i en kontext vi har lätt att förstå. Som vi konstaterat tidigare så får enskilda händelser överhuvudtaget väldigt lite uppmärksamhet i länderna som vi undersökt i vår studie.

Galtung och Ruge menar vidare att *Referens till elitpersoner* förhöjer en händelses nyhetsvärde. Nyheter som berör elitpersoner tycks minska bland satsningsländerna efter att satsningarna genomförts, vilket stämmer med vår andra hypotes. Hos avvecklingsländerna ser vi dock ingen egentlig skillnad, varför det blir svårt att dra slutsatsen att hypotesen stämmer på det här området (se Tabell 6).

När vi har undersökt tonen i artiklarna har vi sett att minskningen av neutrala artiklar bland satsningsländerna efter skiftet är större än minskningen hos avvecklingsländerna. Bland satsningsländerna innebär denna minskning att både positiva och negativa artiklar har ökat medan det hos avvecklingsländer endast var de positiva nyheterna som ökade medan de negativa minskade (se Tabell 9, 10). Litteraturen är kluven på det här området. Galtung och Ruge menar att negativa nyheter har högre nyhetsvärde än andra nyheter, medan Harcup och O'Neill menar att både negativa och positiva nyheter har högre nyhetsvärde än neutrala nyheter. Vilka nyhetskriterier man än väljer att förhålla sig till stämmer inte resultatet med vår hypotes.

7.3 Andra faktorer

Vårt resultat visar att de svenska relationerna inte verkar ha någon betydelse för varken antalet artiklar ett land får i svenska medier eller vilken sorts nyheter det handlar om. Kan det då vara så att det snarare är befolkningsmängd och BNP som påverkar som ju i vis mån var MacBridekommissionens slutsats?

Tabell 12 visar en rangordnad lista över vår studies mest och minst omskrivna länder, medan tabell 13 visar ländernas folkmängd.

(dessa siffror är ungefärliga då de är uppdaterade vid olika tidpunkter, se landfakta)

Tabell 12. Antal artiklar per land, från högst till lägst, 2006-2014 (Antal)

Mediabevakning	Antal artiklar
Länder	
Kambodja	163
Nicaragua	86
Bolivia	77
Mali	42
Senegal	36
Laos	14
Källa: reriver-info.com	

Tabell 13. Folkmängd, från störst till minst, ca 2015 (Antal)

Folkmängd	Invånare
Länder	
Mali	Ca 17 miljoner
Kambodja	Ca 16 miljoner
Senegal	Ca 14 miljoner
Bolivia	Ca 11 miljoner
Laos	Ca 7 miljoner
Nicaragua	Ca 6 miljoner
Källa: CIA World Fact Book	

Det verkar alltså inte finnas något samband mellan befolkningsmängden och synlighet i svenska medier. Vidare till BNP per capita.

Tabell 14. BNP per capita, från högst till lägst, ca 2015 (Antal dollar)

Ekonomi	BNP per capita
Länder	
Bolivia	6200 USD
Laos	5000 USD
Nicaragua	4800 USD
Kambodja	3300 USD
Senegal	2400 USD
Mali	1700 USD
Källa: CIA World Fact Book	

Det tycks inte heller finnas något samband mellan BNP per capita och antalet artiklar.

Författarna till MacBriderrapporten betonar nyhetsbyråernas betydelse för utrikesnyheter och de som senare har studerat dess effekter har konstaterat att dess betydelse ökat ännu mer. Att studera andelen material som kommer från nyhetsbyråer kan vara svårt eftersom det inte alltid framgår varifrån nyheten alltid kommer men vi har ändå kodat de artiklar som är likadana eller snarlika som handlar om samma sak som finns i fler än en tidning och publiceras samma dag. Resultatet av den kodningen visade att 311 av de totalt 418 artiklarna var exklusiva, det vill säga 74 procent, och de som inte är

exklusiva var 107 (26 procent). Att en artikel är exklusiv är i och för sig ingen garanti för att den inte kommer från en nyhetsbyrå, men det finns däremot anledning att tro att de som inte är exklusiva är material hämtat från en nyhetsbyrå.

Delar man upp andelen exklusiva artiklar och icke-exklusiva artiklar på avvecklingsländerna och satsningsländerna samt före och efter avveckling respektive satsning ser man får man resultatet i tabell 15.

Tabell 15. Exklusiva och icke-exklusiva artiklar för avvecklingsländer respektive satsningsländer, 2006-2014 (antal och procent)

Exklusivitet	Före förändring (antal, procent)	Efter förändring (antal, procent)	Totalt (antal, procent)
Avvecklingsländer			
Exklusiv artikel	60 (72 %)	51 (96 %)	111 (82 %)
Icke-exklusiv artikel	23 (28 %)	2 (4 %)	25 (18 %)
Totalt	83 (100 %)	53 (100 %)	136 (100 %)
Satsningsländer			
Exklusiv artikel	155 (87 %)	74 (72 %)	229 (81 %)
Icke-exklusiv artikel	24 (13 %)	29 (28 %)	53 (19 %)
Totalt	179 (100 %)	103 (100 %)	282 (100 %)

Källa: Retriver-info.com

Här ser vi att andelen icke-exklusiva nyheter minskar i avvecklingsländerna efter avvecklingarna och att de tvärtom ökar i satsningsländerna efter satsningarna. Kanske beror det på att tidningarna väljer material från länder med starkare relationer till Sverige när man vill fylla ut utrikessidorna. Samtidigt kan en exklusiv artikel också vara tagen från en nyhetsbyrå, så resultatet ovan visar inte något med bestämdhet.

7.4 Utrikesjournalistikens nedgång

Vi konstaterar i kapitel 6.1 att antalet nyheter från de länder vi undersöker har minskat över tid. Totalt minskade antalet kodade artiklar från 262 under den tidigare perioden till 155 under den senare, en minskning med 41 procent. Det här är ett av studiens tydligaste resultat eftersom det står sig starkt både för avvecklingsländer och också satsningsländer. Orsaken är alltså inte förändringar i svensk utrikespolitik i förhållande till de länder vi undersökt. Detta verkar ligga i linje med vårt tidigare konstaterande att antalet utrikeskorrespondenter minskat (Kleberg ur Broddason et.al 2010: S. 287). Oavsett vad som orsakat detta borde det få konsekvenser för hur vi uppfattar de länder vi undersökt. Det allmänintressanta syftet med vår studie var att sprida ljus över vad som eventuellt påverkar

nyhetsflödet från utlandet. Även om vi kunnat avfärda våra hypoteser är denna fråga fortfarande aktuell, och vårt resultat öppnar för nya frågor.

Kommer vi, paradoxalt nog, att i framtiden ha mindre kunskap om avlägsna platser trots den ökade globaliseringen? Drabbas alla områden lika mycket eller är det just utvecklingsländer som försvinner ur nyhetsflödet? Vår värld, som sägs bli mindre i och med nya kommunikationsmöjligheter, verkar samtidigt ha blivit fattigare på traditionella mediernas nyhetsrapportering ifrån utvecklingsländer.

En annan fråga är den om hur nyhetsvärderingen påverkas när utrymmet för utrikesjournalistik blir mindre. I kapitel 1.3, *Utrikesjournalistik över tid*, hänvisar vi till tidigare forskning som menar att fler perspektiv än de västerländska får allt mer utrymme i det internationella medielandskapet och som illustreras genom exempelvis nigerianska och indiska filmbolag och deras bidrag. Kan vi säga något om trenden i utrikesjournalistikens innehåll som stämmer för både utvecklingsländer och satsningsländer?

Av Tabell 4 och 5 framgår det att andelen reportagen har ökat, om än med ett litet antal artiklar. I Tabell 6 ser vi tydligt att andelen elitpersoner har minskat och att andelen icke-elitpersoner har ökat. I Tabell 8 ser vi att andelen sensationsnyheter minskat medan nyheter som berör vardagsföreteelser eller längre processer fått mer utrymme. Avseende materialets ton framgår det av tabell 9 och 10 att positiva nyheter utgör en större andel över tid, främst på bekostnad av neutrala nyheter.

Sammantaget får vi en bild som bekräftar att utrikesrapporteringen nyanserats trots den allmänna trenden att medierna skurit ner på antalet utrikeskorrespondenter såväl som på antalet utrikesnyheter. Detta går stick i stäv med vår andra hypotes i kapitel 4.2, *Forskningsfrågor och hypoteser*, att ”Ju mindre utrymme landet får, desto mer kommer nyhetsvärderingen påverka nyhetsutbudet”. Antingen stämmer inte detta antagande, vilket i sig är intressant; ju fler nyheter ifrån en plats utanför Sverige, desto större andel utav dem är triviala i sin enkelhet, formella i sin hänvisning till elitpersoner och snävt förpackade i den logik som säger att nyheter är det som är negativt och sensationellt. En annan orsak kan vara att Galtung och Ruges nyhetsnyhetskriterier helt enkelt inte stämmer längre. Harcup och O’Neills uppdaterade variant medger exempelvis att det som berör kändisar eller kan klassas som underhållning kan ha ett nyhetsvärde, men just dessa kriterier stämmer illa med vad vi funnit bland våra utvecklingsländer. En tredje förklaring erbjuds i möjligheten att svenska utrikesredaktioner i det här fallet gjort en medveten prioritering som innebär att de nyheter som får stryka på foten när innehållet minskar är de mest väntade nyheterna. Reportage, intervjuer med lokalbefolkningen och nyheter med positiv klang skall ställas först i kön, möjligtvis för att ge en mer djuplodad bild av traditionellt sett styvmoderligt behandlade länder.

7.5 Generaliserbarhet och framtida forskning

Kan vi utifrån vår studie säga något om biståndsprogram och ambassaders inverkan på nyhetsflödet över huvudtaget när resultaten är så spretiga?

Det är svårt att påstå att vi kan ge några definitiva besked om det vi frågar vi ställt, som formulerats för att ge ett generellt svar. Däremot anser vi att vi med säkerhet kan säga att eventuella effekter av Sveriges diplomatiska och biståndsmässiga förhållanden så som vi definierat dem, inte tydligt går att påvisa i svenska nyhetsmedier efter den kortare tid vi valt att utgå ifrån.

En större undersökning innebär förstås ett bättre resultat. I fallet med det här ämnet hävdar vi att det är nödvändigt att undersöka fler tidningsartiklar under en längre tid och ta hänsyn till fler variabler än vad vi gjort i vår undersökning för att få ett säkert svar på våra frågor.

Det enda området vi tror att man i viss mån skulle kunna generalisera studiens resultat till är andra utvecklingsländer. Under de villkor vi ställde upp hade våra utvalda länder ideala förutsättningar för att delta i en förändring i nyhetsutbudet. Om vi inte kunde påvisa några strukturella förändringar som har med ambassader och bistånd att göra är det osannolikt att det går att hitta något sådant mönster för andra, liknande länder.

Under arbetets gång har vi identifierat två problem och en möjlighet som vi skulle vilja förmedla till den som kan tänkas göra en liknande studie. Det ena problemet är att enskilda händelser eller omständigheter i eller runt omkring de länder vi studerat ibland får stort genomslag på utrikessidorna, på till synes godtyckliga grunder. Trots att vi undviker länder och perioder som präglats av krig, oroligheter, katastrofer eller av andra skäl varit i medias rampljus, har våra valda länder ibland varit mycket synliga, medan deras närvaro andra gånger varit i det närmaste obefintlig. Bolivias presidentval fick under den tidiga perioden mycket uppmärksamhet. För att parera detta valde vi att förlägga den senare undersökningsperioden till en tid omkring ett annat presidentval. Detta visade sig dock vara fruktlöst. År 2008 kodade vi 66 artiklar för Bolivia. 2014 kodades endast 11 artiklar, en stor nedgång även om man tar hänsyn till att utrikesnyheterna i allmänhet minskade i antal.

Som vi ser det kan man handskas med det här problemet på två sätt. Antingen undersöker man hela materialet under flera år, eller så hittar man på en metod för att handskas med de nyheter som får "oproportionerligt" mycket utrymme. Det senare alternativet innebär en rad svårigheter. Vi inte med bestämdhet avgöra vad som är oproportionerlig och vad som är en normal grad av medial bevakning. I någon mening är allt det som väljs ut och blir till nyheter särskilda händelser, och med tanke på allt som händer som inte blir nyheter så får alla utvalda händelser oproportionerligt mycket utrymme.

Det andra problemet är att det förmodligen behövs bättre kunskap om hur förändringar inom tidningarnas (eller andra medieföretag man väljer att studera) struktur och redaktionella prioriteringar har påverkat utrikesrapporteringen. Från våra tidigare undersökningsperioder i slutet av 00-talet till de senare perioderna i början av 10-talet minskade det sammanlagda textmaterialet från 263 texter till 155 texter. Vissa länder verkade påverkas mer av detta än andra. I Latinamerika minskade både Bolivias

och Nicaraguas material kraftigare än genomsnittet. Det kan förstås vara en tillfällighet, men det kan också ha att göra med eventuella minskningar i antalet korrespondenter i Latinamerika eller omprioriteringar i tidningarnas och nyhetsbyråernas bevakningsområden. Även vårt resonemang i kapitel 7.4, *Utrikesjournalistikens nedgång*, om att enskilda redaktionella beslut kan ligga bakom förändringar i nyheternas art behöver undersökas innan det kan avfärdas. För att vara säker på vilka omständigheter som påverkar nyhetsutbudet utifrån måste vi veta vilka omständigheter som påverkar nyhetsutbudet inifrån redaktionerna.

Slutligen ser vi en möjlighet till vidare forskning i trenden att nyhetsvärderingens effekt tycks ha minskad för de tidningar och länder vi undersökt, oavsett om det handlar om satsningsländer eller om avvecklingsländer (Kap 7.4, *Utrikesjournalistikens nedgång*). Minskar nyhetsvärderingens effekt alltid för ett land om det får mindre plats på utrikessidorna? Stämmer inte nyhetskriterierna för Utvecklingsländer? Eller har svenska storstadstidningar tagit beslut om att nyansera utrikesrapporteringen med större andel oväntade nyheter? Dessa frågor har alla stor betydelse för vår förståelse av den svenska utrikesjournalistikens mekanismer.

8 Sammanfattning och slutsats

I de resultat som vår studie frambringt så ser vi att förändringar i svenska relationer med Nicaragua, Laos och Senegal där relationerna försvagats, och Bolivia, Kambodja och Mali, där relationerna stärkts, inte tycks påverka varken mängden material eller dess innehåll på något synbart sätt i de största svenska tidningarnas tryckta exemplar. Kanske skulle resultaten blivit annorlunda om studien sträckte sig över längre tidsperioder. Detta har inte varit möjligt på grund av den tid vi har haft på oss varför vår studie eventuellt kan ses som en förstudie till en senare, större och mer omfattande studie. Vår studie strider inte mot de slutsatser som dragits av MacBridekommissionen och de som senare har studerat dess effekter.

Vi kan inte utesluta van Bells och Hooks studie som visar att det är media som styr vart biståndet går. Både Kambodja och Bolivia syntes oftare i de svenska tidningarna redan innan förändringarna i den svenska utrikespolitiken blev verklighet. Men vi kan inte heller utifrån vårt resultat bevisa att det faktiskt är media som styr biståndet.

Överhuvudtaget är det svårt att förklara den inbördes rangordningen mellan nyheter från länderna i vår studie men kanske är få det som händer i utvecklingsländer uppmärksamhet när det kan knytas till något som redan är bekant för publiken. Kambodja och Nicaragua har etsat sig fast i medvetandet hos svenskarna på grund av ländernas våldsamma historia, Bolivia har fått det utrymme det fått tack vare deras färgstarka och kontroversiella president Evo Morales.

I början av Kapitel 7 presenterades tre slutsatser:

- Nyhetsutbudet påverkas inte av var Sverige har ambassader och biståndsprojekt.
- Nyhetsutbudet styrs sannolikt av andra faktorer.
- Myndigheter löper liten risk att påverkas av mediernas nyhetsrapportering

Om vårt resultat står sig i en större studie är det naturligtvis ett gott betyg för de tidningar vi studerat.

Det är också glädjande för svenska myndigheter, som i detta avseende slipper ha mediernas tryck i ryggen inför beslut om bistånd och diplomatisk representation.

Till sist föreslår vi att framtida forskning om utrikesjournalistik och nyhetsvärdering följer upp vår upptäckt att nyhetsvärderingens inverkan på nyhetsutbudet minskat över tid för det material vi undersökt, trots att materialet i stort minskat.

Referenser

Böcker

Broddason, Thorbjörn et.al (red) (2010). *Norden och världen. Perspektiv från forskning om medier och kommunikation*. Institution för journalistik, medier och kommunikation, Göteborgs Universitet

Brommesson, Douglas & Ekengren, Ann-Marie (2007). *Sverige i världen*
Gleerups, Malmö

Nord, Lars och Strömbäck, Jesper (red) (2012). *Medierna och demokratin*. Stundtlitteratur, Lund

Esaiasson, Peter; Gilljam, Mikael; Oscarsson, Henrik; Wängnerud, Lena. (2007),
Metodpraktikan, Norstedts Juridik AB, Stockholm

Williams, Kevin (2011). *International Journalism*. Sage. Los Angeles, London, New Delhi, Singapore, Washinton DC

Internet

CIA World Factbook. Hämtad 2015-12-07 från: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/>

Galtung. Johan och Ruge, Mari Holmboe (1965). *The structure of foreign news*. Hämtad 2015-12-05 från: <http://jpr.sagepub.com/content/2/1/64.full.pdf+html>

Globaliseringsrådet (2009) *Bortom krisen Om ett framgångsrikt Sverige i den nya globala ekonomin*. Hämtad 2015-12-05 från: <http://www.regeringen.se/content/1/c6/12/68/57/e04110d0.pdf>

Harcup, Tony och O'Neill, Deirdre (2010). *What is news. Galtung and Ruge revisited*. Hämtad 2015-12-05 från: <http://www.tandfonline-com.ezproxy.ub.gu.se/doi/pdf/10.1080/14616700118449>

Hook, Steven W. och van Belle, Douglas A. (2008). *Greasing the squeaking wheele. News Media coverage and us development aid, 1977-1992*. Hämtad 2015-12-05 från:

<http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/03050620008434970>

Westerståhl och Johansson (1994). *Foreign News: News Values and Ideologies*

Mediearkivet: Bolivia. Hämtad mellan 2015-11-01 och 2015-11-30 från: <http://web.retriever-info.com.ezproxy.ub.gu.se/services/archive/search>

Kambodja. Hämtad mellan 2015-11-01 och 2015-11-30 från: <http://web.retriever-info.com.ezproxy.ub.gu.se/services/archive/search>

Laos. hämtad mellan 2015-11-01 och 2015-11-30 från: <http://web.retriever-info.com.ezproxy.ub.gu.se/services/archive/search>

Mali. Hämtad mellan 2015-11-01 och 2015-11-30 från: <http://web.retriever-info.com.ezproxy.ub.gu.se/services/archive/search>

Nicaragua. Hämtad mellan 2015-11-01 och 2015-11-30 från: <http://web.retriever-info.com.ezproxy.ub.gu.se/services/archive/search>

Senegal. Hämtad mellan 2015-11-01 och 2015-11-30 från: <http://web.retriever-info.com.ezproxy.ub.gu.se/services/archive/search>

Riksdagen: Riksdagen, Yttrande 2009/10:UU1y
http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Utskottens-dokument/Yttranden/Utrikesforvaltningen_GX05UU1y/

Riksdagen, Motion 2009/10: U340 http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Forslag/Motioner/En-rattvis-varld-ar-mojlig_GX02U340/?text=true#_Toc252017369

Utrikesutskottets yttrande 2009/10:UU1 http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Utskottens-dokument/Yttranden/Utrikesforvaltningen_GX05UU1y/

van Belle, Douglas A. (2003). *Beurocratic Responsiveness to the news Media. Comparing the influence of the New York Times and Network Television News Coverage on US Foreign Aid Allocations*. Hämtad 2012-12-05 från:

<http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/10584600390218896#aHR0cDovL3d3dy50YW5kZm9u bGluZS5jb20vZG9pL3BkZi8xMC4xMDgwLzEwNTg0NjAwMzkwMjE4ODk2QEBAMA==>

Sida. *Utfasade samarbetsländer* (2010, uppdaterad 2015) hämtad 2015-02-05 från:

<http://www.sida.se/Svenska/Har-arbetar-vi/utfasade-samarbetslander/>

och *Sveriges biståndsländer* (2009, uppdaterad 2015) hämtad 2015-12-05 från:

<http://www.sida.se/Svenska/sa-arbetar-vi/Detta-ar-svenskt-bistand/Sveriges-bistandslander/>

Utrikesdepartementet. *Utrikesförvaltningen i korthet* (2010). hämtad 2015-12-05 från:

<http://www.swedenabroad.com/SelectImageX/202009/utrikesforvaltningen.pdf>

Westerståhl, Jörgen och Johansson, Folke (1994). *Foreign News: News Values and Ideologies*.

Hämtad 2015-12-07 från <http://ejc.sagepub.com.ezproxy.ub.gu.se/content/9/1/71.full.pdf+html>

World Bank. Hämtad 2015-12-07 från: <http://www.worldbank.org/en/country>

Tidningsstatistik AB hämtad 2015-12-23 från: <http://www.ts.se>

PwC . Hämtad 2015-12-23 från: <http://www.pwc.se/sv/media/pwc-medieintyg.html>

Bilaga 1

Manual kodschema

V1. Index för varje land som vi undersöker.

V2. Tidningens namn. Alternativet "Storstadspress" i Mediearkivets sökinställningar, exklusive Metro. Förkortningar: GP, DN, SvD, SydS (Sydsvenska dagbladet), GT, Exp, KVP (Kvällsposten), AB.

V3. Artikelns rubrik. Endast överrubrik.

V4. Datum. Skrivs åå/mm/dd.

V5. Sida i tidningen. Om det anges sidnummer för en viss del av tidningen, skriv då tidningsdelens namn och sidnummer: "Kultur 3".

V6. Typ av artikel. Variabelvärden:

1. Notis/Telegram. Kort artikel som saknar ingress.
2. Nyhetsartikel. Typiskt sett halvlång artikel där reportern inte varit på plats och främst hänvisar till andrahandskällor och experter eller myndigheter.
3. Reportage. Typiskt sett längre artikel där reportern har varit på plats och träffat både Case och experter eller myndigheter.
4. Kultur. Kulturnyheter, kulturkrönikor, essäer, personporträtt.
5. Resor. Resereportage.
6. Debatt. Debattartiklar, ledare och nyhetskrönikor. Tyckande text.
7. Analys. Analyserande text som inte propagerar eller går i polemik med någon. Källa kan exempelvis vara en reporter eller en expert.

V7. Före/efter. Här noterar vi om artikeln skrevs före eller efter förändringen i svensk representation skedde i landet. Variabelvärden:

1. Före.
2. Efter.

V8. Svensk relation. Här noterar vi huruvida artikeln har något med Sverige att göra. Dyker hänvisningar till Sverige upp? Får svenskar komma till tals? Variabelvärden:

1. Svensk relation.
2. Ingen svensk relation.

V9. Källa. Vem eller vilka är den huvudsakliga källan? Vem får komma till tals mest? Detta avgörs genom att se till den vars uppgifter eller citat får mest utrymme i texten. Om två källor får lika mycket utrymme är den som introduceras först i texten huvudsaklig källa.

Variabelvärden:

1. Lokalt case. Vanlig person, typiskt sett involverad i omständigheterna som artikeln rapporterar om.
2. Lokal expert/myndighet. Expert kan vara vem som helst som är auktoriserad nog att förklara saker ur ett makroperspektiv. Ofta en forskare.

Myndigheter kan ha släppt rapporter eller information, t.ex. om antalet döda i en katastrof. Hit räknas även enskilda tjänstemän. Om en politiker eller en politisk samling har tagit ett beslut räknas det också som en myndighetsangelägenhet.

3. Svensk expert/myndighet. Samma som (2.) fast svensk.
4. Svenskt bistånd. Den som arbetar med svenskt bistånd eller välgörenhet. Svenskt bistånd fördelas genom myndigheten SIDA, varför man skulle kunna tolka SIDA-angelägenheter som hemmahörande i kategori (3.). Denna kategori är dock till för att särskilt urskilja allt som har med svensk humanitär hjälp att göra, eftersom det är extra intressant för vår undersökning. SIDA källor hamnar alltså här.
5. Svenskt case. Samma som (1.) fast svensk.
6. Annan källa. När källan inte passar in i våra kategorier eller när källan inte anges. Ofta handlar det om att artikelförfattaren återberättar ett skeende utan att ange källa och utan att låta någon komma till tals.
7. Internationell expert/myndighet. Samma som (2. Och 3.) fast internationell. Exempelvis FN eller Nato.
8. Lokal opinionsbildare. Någon form av lokal auktoritet, kulturell eller politisk, som framför en åsikt eller propagerar för något. Kan vara exempelvis en författare eller en politiker.
9. Svensk opinionsbildare. Samma som (8.) fast svensk.
10. Internationell opinionsbildare. Samma som (8. Och 9.) fast varken lokal eller svensk.

V10. Positiv/negativ. Här tolkar vi både ton och omständigheter i artikeln. En katastrof är automatiskt negativ, även om tonen är neutral. Människor som skadas, omkommer eller förtrycks är negativa nyheter, även om det framgår att någon eller några undsluppit. Däremot kan en artikel vara positiv om tonvikten ligger på det hoppfulla i något. Ett personporträtt där någon tagit sig igenom mycket svåra omständigheter för att nå framgång är positiv. Likaså ett reportage med samma tema.

I debattartiklar och andra tyckande texter riktas det ofta en udd mot någon. Detta gör inte att vi automatiskt klassar texten som negativ. Snarare ser vi till innehållet. Pekar texten på ett problem, tycker författaren att det saknas något? Anför författaren inga eller vaga konstruktiva förslag? I så fall är texten negativ. Går författaren i försvar och menar att man gör saker för att förbättra något? Ligger tonvikten på konstruktiva, konkreta förslag till förbättring? I så fall är texten positiv.

Slutligen har vi kategorin ”neutral”. Här hamnar sådana texter som varken tar ställning eller berättar om något hemskt. Detta kan handla om politiska processer. Att några är missnöjda och andra är missnöjda med de som är missnöjda gör inte artikeln negativ. Likaså är det inte en positiv nyhet bara för att några firar en valseger.

Variabelvärden:

1. Positiv.
2. Negativ.
3. Neutral.

V11. Snabb/långsam. Variabelvärden:

1. Sensation. Snabba nyheter är typiskt sett sensationer. Det kan handla om olyckor eller katastrofer, krigsutbrott eller revolutioner. Nyckelord är det som sker utöver det vanliga eller det som inte redan pågått en längre tid.
2. Vardag. Långsamma nyheter beskriver vardagliga skeenden. Det kan handla om val, utveckling i ett land eller rapporter från en utdragen konflikt. Politiska beslut, exempelvis angående förändringar i Sveriges representation utomlands, är vardagliga nyheter även om de kommer ”plötsligt” och orsakar missnöje.

V12. Antal. Hur många gånger dyker samma artikel upp? Nyhetsbyråers artiklar förekommer ofta i flera tidningar. Vi kodar inte samma artikel flera gånger utan registrerar deras spridning här. Om en artikel kompletterats med ny information räknas den som en separat artikel. Om en artikel endast förkortats räknas den inte som en separat artikel.

Vi anger förstås även om artikeln bara dyker upp en gång.

V13 Andrakälla. För att kunna registrera eventuella förändringar i antal personer som får komma till tals har vi även en variabel för andrakällor. Andrakälla är den som får komma till tals näst mest efter förstakällan.

Variabelvärden:

1. Lokalt case. Vanlig person, typiskt sett involverad i omständigheterna som artikeln rapporterar om.
2. Lokal expert/myndighet. Expert kan vara vem som helst som är auktoriserad nog att förklara saker ur ett makroperspektiv. Ofta en forskare.

Myndigheter kan ha släppt rapporter eller information, t.ex. om antalet döda i en katastrof. Hit räknas även enskilda tjänstemän. Om en politiker eller en politisk samling har tagit ett beslut räknas det också som en myndighetsangelägenhet.

3. Svensk expert/myndighet. Samma som (2.) fast svensk.
4. Svenskt bistånd. Den som arbetar med svenskt bistånd eller välgörenhet. Svenskt bistånd fördelas genom myndigheten SIDA, varför man skulle kunna tolka SIDA-angelägenheter som hemmahörande i

kategori (3.). Denna kategori är dock till för att särskilt urskilja allt som har med svensk humanitär hjälp att göra, eftersom det är extra intressant för vår undersökning. SIDA källor hamnar alltså här.

5. Svenskt case. Samma som (1.) fast svensk.

6. Annan källa. När källan inte passar in i våra kategorier eller när källan inte anges. Ofta handlar det om att artikelförfattaren återberättar ett skeende utan att ange källa och utan att låta någon komma till tals.

7. Internationell expert/myndighet. Samma som (2. Och 3.) fast internationell. Exempelvis FN eller Nato.

8. Lokal opinionsbildare. Någon form av lokal auktoritet, kulturell eller politisk, som framför en åsikt eller propagerar för något. Kan vara exempelvis en författare eller en politiker.

9. Svensk opinionsbildare. Samma som (8.) fast svensk.

10. Internationell opinionsbildare. Samma som (8. Och 9.) fast varken lokal eller svensk.

11. Ingen andrakälla.